

Lublin , dnia 13 marca 2000 r.

RLU- 56S-1/3/2000/ MW

Decyzja RLU- Nr 3/ 2000

Na podstawie art. 104 k.p.a. w związku z art. 5 ust. 1 pkt 1 i 3 ustawy z dnia 24 lutego 1990 r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów (tekst jedn. z 1999 r Dz. U. Nr 52 poz. 547) , po rozpatrzeniu sprawy wszczętej z wniosku Zakładu Pogrzebowego „Acheron” - Piotr K. z G. przeciwko Firmie „R.” Kompleksowe Usługi Pogrzebowe , w L.

odmawia się uwzględnienia żądania strony w przedmiocie stwierdzenia i nakazania zaniechania praktyki monopolistycznej , polegającej na :

nadużywaniu pozycji dominującej na rynku usług pogrzebowych w P. poprzez :

1. przeciwdziałanie ukształtowaniu się warunków niezbędnych do powstania bądź rozwoju konkurencji, w szczególności poprzez utrudnianie osobom uprawnionym bądź upoważnionym do przeprowadzania pogrzebu dostępu do obiektów chłodni oraz kaplicy ;
2. sprzedaż towarów w sposób powodujący uprzywilejowanie niektórych przedsiębiorców lub innych podmiotów poprzez stosowanie ulg w opłatach za usługi świadczone w obiektach chłodni dzierzawionych od Samodzielnego Publicznego Zespołu Opieki Zdrowotnej w P. dla klientów zlecających uczestnikowi kompleksową usługę pogrzebową, nie dostępnych dla pozostałych klientów .

Uzasadnienie

W dniu 28 grudnia 1999 r. wpłynął wniosek Zakładu Pogrzebowego Piotr K. „A” z P. o wszczęcie postępowania administracyjnego w przedmiocie stwierdzenia i nakazania zaniechania stosowania przez Firmę „R” Kompleksowe Usługi Pogrzebowe z L. praktyk monopolistycznych , polegających na przeciwdziałaniu ukształtowaniu się warunków niezbędnych do powstania konkurencji oraz sprzedaży towarów powodujących uprzywilejowanie niektórych przedsiębiorców .

W szczególności wnioskodawca zarzucał , że Firma „R.” będąca dzierżawcą od Samodzielnego Publicznego Zespołu Opieki Zdrowotnej w P. pomieszczeń , w tym obiektów chłodni i kaplicy , w których prowadzi działalność gospodarczą, polegającą na świadczeniu usług pogrzebowych, utrudnia lub uniemożliwia innym firmom pogrzebowym dostęp do pomieszczeń chłodni i kaplicy , tłumacząc , że musi mieć zagwarantowane 10 wolnych miejsc w chłodni na potrzeby szpitala. Ponadto , stosuje różny system opłat za wynajem chłodni i kaplicy stosując zniżki w zależności od tego, czy rodzina zmarłego zleci usługę pogrzebową Firmie „R.” , czy też firmie konkurencyjnej . Działanie takie, zdaniem wnioskodawcy , ukierunkowane jest na zwalczanie konkurencji . Ponadto , usytuowanie Firmy „R.” w pomieszczeniach przyszpitalnych chłodni powoduje , że firma ta w odniesieniu do zgonów w szpitalu , mając pierwszy kontakt przy wydawaniu zwłok z chłodni z rodziną zmarłego i oferując swoje usługi w sposób natarczywy i dyskredytujący konkurencję , a przy tym oferując upusty cenowe , zapewnia sobie obsługę pogrzebów w przypadku większości zgonów w szpitalu .

Ustosunkowując się do przedstawionych zarzutów Firma „R.” zaprzeczyła , że stosuje w/w praktyki monopolistyczne i złożyła stosowne wyjaśnienia .

Działalność gospodarczą w formie usług pogrzebowych prowadzi od stycznia 1998 r, natomiast na terenie P. od 1.06. 1999 r. Dzierżawi przy tym pomieszczenia szpitalne od Samodzielnego Publicznego Zespołu Opieki Zdrowotnej w P. .

Chłodnia przyszpitalna jest jedyną chłodnią na terenie P., natomiast kaplice, w których można pożegnać zmarłego znajdują się przy każdym kościele w P. np. Kościół na Górcie , Kościół Górna Niwa , Kościół Miłosierdzia Bożego , a w okolicach P. kościoły w Końskowoli , Gołębiu, Janowcu , Żyrzynie .

Uczestnik podał , że za zleconą usługę chłodni, niezależnie czy zlecona jest jej firmie cała ceremonia pogrzebowa , czy też rodzina wynajmuje jedynie chłodnię, a usługę zleca firmie konkurencyjnej - pobiera zawsze jednolitą cenę 100 zł za dobę . W przypadku zwłok szpitalnych nie pobierana jest przez 3 doby żadna opłata.

Usługa wynajęcia kaplicy (sali pożegnań) kosztuje 150 zł za dobę , z tym , że jeżeli rodzina zleci obsługę pogrzebu w sposób kompleksowy, można zastosować ulgę w tej opłacie . W ciągu pół roku działalności Firmy zdarzyło się , że kilkakrotnie pobrano niższą opłatę za wynajęcie sali pożegnań , a w jednym przypadku nie pobrano opłaty w ogóle . Przyczyną była zła sytuacja materialna rodziny zmarłego .

Firma „R.” , jako dzierżawca chłodni i kaplicy w żaden sposób nie utrudnia firmom konkurencyjnym dostępu do tych obiektów . Utrudnianie dostępu do chłodni rodzinom osób zmarłych poza szpitalem lub firmom pogrzebowym nie leży w jej interesie , ponieważ za tę usługę pobiera opłatę w wys. 100 zł / dobę .

Przyjęcia zwłok do chłodni możliwe są całą dobę - Zakład Pogrzebowy pracuje w godz. od 7⁰⁰ do 20⁰⁰, natomiast w godzinach nocnych tj od 20⁰⁰ do 7⁰⁰ pracownik firmy jest na dyżurze telefonicznym, przy czym nie jest pobierana dodatkowa opłata za otwarcie chłodni w nocy. Informacja o nocnym dyżurze pod telefonem uwidoczniła jest na szyldzie firmy. Nigdy jeszcze nie zdarzyło się, by odmówiono przyjęcia zwłok do chłodni, nawet z powodu braku miejsc. Z tej samej przyczyny nigdy i nikomu nie odmawia się wynajęcia kaplicy. Jedyne przypadki odmowy wynajęcia kaplicy mogły się zdarzyć, jeżeli uzgodnione było wcześniej wynajęcie kaplicy na tę samą godzinę, w tym samym dniu innej osobie.

W toku postępowania administracyjnego Urząd ustalił co następuje:

Zarówno wnioskodawca jak i uczestnik prowadzą działalność w oparciu o wpis do działalności gospodarczej. Przedmiotem ich działalności są usługi pogrzebowe w pełnym zakresie na terenie P., w okolicach oraz w całym kraju. W praktyce, w większości świadczą usługi pogrzebowe w P. i okolicach – do 20 km. Na rynku usług pogrzebowych o takim zasięgu funkcjonują ponadto:

- Zakład Pogrzebowy „Nekropol” z K.;
- Sklep i usługi cmentarne B.K. S – K.;
- Zakład Pogrzebowy „Hypnos” z K. .

W dniu 1.06. 1999 r. po przeprowadzeniu przetargu Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w P. oddał Firmie „R.” z L. w dzierżawę na czas nieokreślony obiekty kaplicy, chłodni oraz pomieszczenia biurowe przy szpitalu w P. .

Zgodnie z umową dzierżawy z dnia 1.06. 1999 r. dzierżawca zobowiązany jest do uiszczenia opłaty dzierżawnej w wys. 6276,80 zł, w skład której wchodzi czynsz, zwrot kosztów za energię elektryczną, zimną i ciepłą wodę, centralne ogrzewanie, usługi pralnicze, oraz podatki związane z obiektem.

Obowiązki dzierżawcy określone zostały w ten sposób, że:

1. zabezpiecza nieodpłatnie w dzierżawionych pomieszczeniach prosekatorium służbom SP ZOZ, warunki do dokonywania czynności określonych w par. 14 i 20 regulaminu postępowania w razie śmierci chorego w szpitalu, a mianowicie:
 - bezpłatne przechowywanie zwłok w chłodni do 3 dób;
 - przygotowanie zwłok do włożenia do trumny tj. mycie, golenie i ubranie oraz włożenie do trumny.
2. Dzierżawca został zobowiązany do zainstalowania 10 stanowisk chłodniczych do przechowywania zwłok i do bezpłatnego przewożenia zwłok z oddziałów szpitala we wszystkie dni tygodnia.

3. Dzierżawca zobowiązany jest do utrzymania należytej czystości w dzierżawionych pomieszczeniach , przyległego terenu , dróg dojazdowych.
4. Zobowiązany jest do ponoszenia nakładów związanych ze zwykłym użytkowaniem .
5. Dzierżawca bez zgody wydzierżawiającego nie może zmienić przeznaczenia przedmiotu dzierżawy .

Zapis par. 1 umowy przewidywał , że w dzierżawionych pomieszczeniach biurowych mieścić się będzie biuro i magazyn zakładu pogrzebowego .

Umowa nie określa natomiast , za jakie czynności dzierżawca może pobierać opłaty od osób uprawnionych do pochówku zmarłego oraz jakie korzyści przysługują mu w ramach dzierżawy .

Ponadto Firma „R.” ma umowę z dnia 6 .10. 1999 r. z Prokuraturą Okręgową w Lublinie na zwożenie zwłok z wypadków .

Urząd ustalił , że Firma „R.” posiada cennik opłat za wykonywane usługi pogrzebowe , który nie był wyeksponowany w miejscu widocznym dla osób zainteresowanych w biurze firmy .W cenniku, oprócz pozycji „trumny”, widnieją pozycje :

- chłodnia za dobę – 100 zł
- sala pożegnań / kaplica / - 80 / 150 zł / godz.
- obsługa ceremonii pogrzebowej na terenie miasta – 350 zł
- poza miastem - 1,50 zł /km

Wg wyjaśnień uczestnika, opłata za salę pożegnań wynosi 80 zł za ½ godz. a 150 zł za godzinę , natomiast opłata za usługę pogrzebową poza miastem wyliczana jest w ten sposób , że do stawki 1, 50 / km doliczana jest 200 zł za usługi żałobników .

W cenniku nie było pozycji „ przygotowanie zwłok do pogrzebu”, ani informacji , że przechowywanie zwłok osób zmarłych w szpitalu jest do 3 dób bezpłatne .

Ponadto Urząd na podstawie wyjaśnień stron oraz w wyniku przeprowadzonej kontroli w Firmie „R.” oraz w SP ZOZ w P. ustalił , że :

- wszystkie osoby zmarłe w szpitalu przewożone są przez 2 pracowników Firmy „R.” do pomieszczeń chłodni .
- Firma „R.” ma obowiązek utrzymywania 10 stanowisk w chłodni na wyłączne potrzeby szpitala , w ramach własnej działalności gospodarczej posiada 4 dodatkowe stanowiska chłodni .
- SPZOZ zatrudnia 2 pracowników – laborant i pomocnik do obsługi 10 stanowisk chłodni, przygotowania zwłok do pogrzebu , wydawania zwłok rodzinom lub osobom upoważnionym do odbioru zwłok , prowadzenia

dokumentacji chłodni . Wykonują oni swoje obowiązki w godz. 7⁰⁰ do 12¹⁵ w dni robocze,

- cztery pozostałe stanowiska obsługują pracownicy Firmy „R.”,
- jeżeli rodzina chce odebrać zwłoki osoby zmarłej w szpitalu po godzinie 12¹⁵ wydają je pracownicy uczestnika postępowania po uprzednim ustnym zezwoleniu szpitalnego pracownika chłodni ,
- pisemna informacja na szyldzie Firmy „R.” głosi , że przyjmowanie zwłok do chłodni jest całodobowe , z tym , że po godz. 20⁰⁰ do 7⁰⁰ pracownicy pełnią dyżur pod wskazanym numerem telefonu .

Organ antymonopolowy ustalił , że Firma „R.” wykonała w 1999 r (drugie półrocze) 117 usług pogrzebowych , z tym , że nie można ustalić ile w tym było kompleksowych usług z chłodnią , ile usług wynajmu chłodni lub kaplicy , ponieważ w fakturach widnieje pozycja „usługa pogrzebowa” oraz ceny w zakresie od 500 zł do 1600 zł , ewentualnie pozycja „trumna” wraz z ceną . W liczbie tej mieszczą się usługi wykonane zarówno wobec zmarłych w szpitalu , jak i w domu .

W drugim półroczu 1999 r. w SPZOZ w P.ach było 292 zgonów.

Urząd ustalił , że wydzierżawienie przez Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w P. części powierzchni budynku prosektorium możliwe było w oparciu o art. 53 ustawy o Zakładach Opieki Zdrowotnej . Pismem z dnia 5.05. 1999 r. SPZOZ w P. otrzymał zgodę starostwa Powiatowego w P. na wydzierżawienie pomieszczeń na działalność zakładu pogrzebowego .

Zgodnie z obowiązującym „Regulaminem postępowania w razie śmierci chorego w szpitalu „ (zał. do instrukcji MZiOZ z dnia 9.06. 1961) przechowywanie oraz ubieranie zwłok należy do obowiązków szpitala . Zgodnie z par. 14 regulaminu zwłoki przechowuje się bezpłatnie do 3 dób w chłodni szpitalnej , natomiast do obowiązków personelu szpitalnego należy umycie , ogolenie , ubranie w odzież dostarczoną przez osoby uprawnione do pochowania lub w odzież , w której zmarły przybył do szpitala przed włożeniem do trumny .

Przy ustalaniu stanu faktycznego Urząd wykorzystał materiały postępowania wyjaśniającego prowadzonego w tut. Delegaturze Urzędu , na wniosek Zakładu Pogrzebowego Piotr K.o stosowanie czynów nieuczciwej konkurencji przez Firmę „R.l” Kompleksowe Usługi Pogrzebowe sygn. akt RLU-56W-51/531/565/99/MW .

Uwzględniając przedstawiony wyżej stan faktyczny UOKiK – Delegatura w Lublinie zważył co następuje :

Dla wykazania naruszenia przez Firmę „R.” art. 5 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu /.../ należy udowodnić , że przedsiębiorca ten zajmuje na rynku świadczonych przez siebie usług pozycję dominującą , przez którą , zgodnie z art. 2 pkt. 7 w/w ustawy rozumie się „ pozycję przedsiębiorcy , polegającą na tym , że podmiot ten nie spotyka się z istotną konkurencją na rynku krajowym lub lokalnym ; domniemywa się , że przedsiębiorca ma pozycję dominującą , jeżeli jego udział w rynku przekracza 40 % , oraz , że nadużywa tej pozycji na rynku poprzez przeciwdziałanie ukształtowaniu się warunków niezbędnych do powstania bądź rozwoju konkurencji”.

Uczestnik postępowania Firma „R.” prowadzi działalność gospodarczą w obrębie dwóch rynków lokalnych , a mianowicie :

1. usług przechowywania w chłodni wszystkich zwłok w odniesieniu do osób zmarłych w szpitalu oraz przechowywania w chłodni na zlecenie rodziny zwłok zmarłych poza szpitalem ;
2. usług pogrzebowych .

Działalność w zakresie usług pogrzebowych prowadzi w warunkach konkurencji na rynku. Geograficznie rynek ten obejmuje teren miasta P. i najbliższe okolice do 20 km.

W zakresie rynku usług przechowywania zwłok uczestnik jest jedynym dzierżawcą jedynej chłodni na terenie SPZOZ w P.. Do dzierżawionych przez uczestnika pomieszczeń chłodni kierowane są w celu przechowania , zwłoki wszystkich osób zmarłych w szpitalu oraz zwłoki wszystkich osób zmarłych poza szpitalem , których rodziny chcą skorzystać z usługi chłodni . Następnie zwłoki wydawane są rodzinie zmarłego lub osobom upoważnionym .

Powyższe sprawia , że świadczone przez uczestnika usługi przechowywania zwłok należy traktować jako odrębny rynek , na którym uczestnik posiada pozycję monopolistyczną w rozumieniu art. 2 pkt. 6 ustawy o przeciwdziałaniu /.../ gdyż nie spotyka się z konkurencją ze strony innych przedsiębiorców .

Natomiast uczestnik nie posiada pozycji monopolistycznej , ani też dominującej na rynku wynajmu sali pożegnań . Jak wynika z materiału dowodowego nie wszystkie rodziny korzystają z usługi wynajęcia sali pożegnań , aczkolwiek jeżeli chcą wynająć tę salę w szpitalu muszą to zrobić u uczestnika postępowania . Na terenie P. funkcję miejsca , gdzie można pożegnać zmarłego pełnią również kaplice kościelne , lub kaplica cmentarna, za które nie jest pobierana dodatkowa opłata . Często wysoka cena wynajęcia sali pożegnań przy szpitalu – 150 zł za godzinę jest barierą , która powoduje , że rodziny zmarłego rezygnują z tej usługi. Powyższe sprawia , że świadczona przez uczestnika usługa wynajmowania sali pożegnań należy do rynku usług pogrzebowych , na którym uczestnik nie ma pozycji dominującej .

Dzierżawienie chłodni , ułatwiające kontakt z rodziną zmarłego jest niewątpliwie istotnym czynnikiem sprzyjającym dzierżawcy w utrzymywaniu mocnej pozycji na rynku usług pogrzebowych . Ponadto , łączenie obu tych funkcji stwarza potencjalne możliwości do nadużywania pozycji rynkowej przedsiębiorcy .

Zarzut powyższy nie znalazł potwierdzenia w materiale dowodowym sprawy .

Firma „R.” nie przejęła rynku usług pogrzebowych w odniesieniu do osób zmarłych w szpitalach . Jej udział w tym rynku wynosi 38 % , a de facto jest jeszcze mniejszy , gdyż ilość usług pogrzebowych wykonanych w drugim półroczu 1999 r. tj. 117 dotyczy również pogrzebów osób zmarłych w domach.

Art. 5 ust. 1 pkt. 1 ustawy o przeciwdziałaniu /.../ stanowi , że praktyką monopolistyczną jest nadużywanie pozycji dominującej na rynku, poprzez przeciwdziałanie ukształtowaniu się warunków niezbędnych do powstania bądź rozwoju konkurencji .

Posiadanie przez podmiot pozycji monopolistycznej na rynku sprawia , że wprost odnoszą się do niego wszystkie rygory ujęte w ramy ustawy .

Ocenie Urzędu podlegał zarzut wnioskodawcy , który twierdził, że Firma „R.” podejmuje działania , których celem jest utrudnianie dostępu do chłodni po godz. 20 do 7 rano , a ponadto nie dopuszcza rodziny zmarłego do sali pożegnań , w sytuacji gdy rodzina zleci pogrzeb firmie konkurencyjnej, prowadzi agresywną reklamę narzucającą usługi swojej firmy w momencie odbierania przez rodzinę zwłok z chłodni , dyskredytuje w obecności rodziny usługi firm konkurencyjnych, które to zarzuty w razie potwierdzenia ich zasadności mogłyby stanowić praktykę monopolistyczną z art. 5 ust. 1 pkt. 1 ustawy o przeciwdziałaniu /.../.

W tym celu Urząd przeprowadził kontrolę w miejscu świadczenia usług przez Firmę „R.” tj przy SP ZOZ w P. oraz w SP ZOZ w P., badając dokumentację firmy i szpitala oraz odbierając wyjaśnienia od pracowników obydwu podmiotów.

Zebrany w sprawie materiał dowodowy w żaden sposób nie potwierdza w/w zarzutów , a więc stwierdzić należy , że uczestnik postępowania nie stosował zarzuconych mu praktyk monopolistycznych .

Podczas przeprowadzania kontroli na terenie szpitala pracownik organu antymonopolowego, jako potencjalny klient , był natomiast agitowany do skorzystania z usług firmy „Acheron” tj. firmy wnioskodawcy .

Ocenie Urzędu podlegały również wyjaśnienia wszystkich przedsiębiorców świadczących usługi pogrzebowe na terenie P. . Wprawdzie wszyscy zgodnie przyznają , że z racji swojego umiejscowienia Firma „R.” posiada uprzywilejowaną pozycję na rynku usług pogrzebowych , to jednak żadna z tych

firm nie mogła wskazać konkretnej daty, kiedy odmówiono im dostępu do chłodni lub do kaplicy .

W ocenie Urzędu , nie jest utrudnianiem dostępu do chłodni , które może być ocenione jako przeciwdziałanie ukształtowaniu się warunków do powstania konkurencji, organizacja pracy pracowników Firmy Pogrzebowej „R.”, polegająca na pełnieniu przez nich w godz. 20 – 7 rano dyżuru w domu pod telefonem . Wymaga to wprowadzenia telefonicznego zgłoszenia przez firmę pogrzebową zamiaru skorzystania z chłodni i odczekania , aż pracownik do tej chłodni dotrze w celu jej otwarcia , jednak nie stanowi to nadmiernej uciążliwości , która prowadzi do ograniczenia konkurencji .

Dodać należy , że uczestnik postępowania nie pobiera dodatkowej opłaty za udostępnienie chłodni w godzinach nocnych .

W/g wyjaśnień uczestnika utrudnianie lub odmowa dostępu firmom konkurencyjnym do chłodni lub sali pożegnań byłaby nieracjonalna z punktu widzenia jego interesów ekonomicznych, gdyż pozbawiałaby go dodatkowego zarobku . Odmowa wynajęcia kaplicy mogła mieć jedynie miejsce w sytuacji wcześniejszego uzgodnienia wynajęcia sali pożegnań innej osobie .

Wyjaśnienia te Urząd uznał za prawdziwe i przekonujące .

Również umowa z dnia 1.06. 1999 r. na podstawie której Firma „R.” wdzierżawia od SP ZOZ przedmiotowe pomieszczenia nie reguluje kwestii sposobu wykonywania usług wynajmu chłodni i sali pożegnań ani też nie zawiera żadnych wskazówek w tej mierze.

Natomiast art. 5 ust. 1 pkt. 3 stanowi , że praktyką monopolistyczną jest nadużywanie pozycji dominującej na rynku, poprzez sprzedaż towarów w sposób powodujący uprzywilejowanie niektórych przedsiębiorców lub innych podmiotów (podział rynku wg kryteriów podmiotowych) .

Zarzut wnioskodawcy, dotyczy nadużywania pozycji dominującej na rynku, poprzez pobieranie przez Firmę „R” opłaty w wys. 100 zł / dobę za usługę chłodni pobieraną od rodzin zmarłych , którzy zlecili usługę pogrzebową firmie konkurencyjnej i pobieranie niższych opłat lub odstąpienie od nich w sytuacji, gdy usługa pogrzebowa zlecona jest Firmie „R.” , w razie potwierdzenia może świadczyć o stosowaniu praktyki, polegającej na podziale rynku wg kryterium podmiotowego.

Rygor powyższy nie dotyczy usługi wynajmu sali pożegnań , ponieważ jak wykazano wyżej , usługa ta funkcjonuje na rynku , na którym uczestnik nie posiada pozycji dominującej .

Analiza dokumentacji finansowej Firmy „R.” nie potwierdziła stosowania powyższej praktyki. Z wyjaśnień uczestnika wynika , że nigdy nie różnicował

cen wynajmu chłodni i nigdy nie odstępował od jej pobierania . Urząd uznał te wyjaśnienia za prawdziwe , szczególnie w sytuacji braku jakichkolwiek dowodów potwierdzających ten zarzut.

Urząd odrzucił oświadczenia osób przedstawione przez wnioskodawcę , jako dowody na potwierdzenie okoliczności różnicowania cen , po złożeniu przez autorów tych oświadczeń wyjaśnień przed Urzędem o odmiennej treści.

W tej sytuacji , Urząd nie stwierdził stosowania przez Firmę „R.” zarzucanych mu praktyk monopolistycznych .

Biorąc powyższe pod uwagę , orzeczono jak w sentencji .

Od decyzji niniejszej przysługuje stronom odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Antymonopolowego, w terminie dwutygodniowym od daty doręczenia decyzji , za pośrednictwem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatura w Lublinie.

Otrzymują :

1. :

Z upoważnienia Prezesa UOKIK
Dyrektor Delegatury w L.
Krzysztof Daszyński